

Labour och arbetarna

Den analys som parlamentsledamoten Donald Chapman ger av arbetarpartiets läge i senaste häftet av *The Political Quarterly* överensstämmer i viktiga punkter med professor Coles framställning i broschyren "Is This Socialism?" Chapman anser det inte omöjligt att labour snart åter kommer till makten; de båda stora partierna är praktiskt taget jämnstarka, och en obetydlig förändring av röst-siffrorna kan medföra en omkastning av partiställningen, splittringen inom arbetarpartiet är knappast uppmärksammas bland de breda lagren och kan därför inte väntas avsevärt påverka väljarna. Men frågan är om arbetarpartiet har något program att bjuda på, om propagandan för "socialism" har någon klar mening. Och vidare: Finns något behov av stora, "socialistiska" reformer inom den del av väljarkåren, särskilt arbetarklassen, som partiet väddar till?

I huvudsak besvarar Chapman båda dessa frågor med nej. Partiet står tveksamt inför nya, mera omfattande socialiserings-åtgärder; den kommunistiska erfarenheten har avskräckt från total kollektivisering, och den socialisering som genomförts har inte stimulerat mera extrema planer. Ingen önskan finns att genom stora nya skatter på kapitalet snabbt driva utjämningen till det yttersta. Denna partiets hållning är, anser Chapman, representativ för minstons de mera välställda delarna av arbetarklassen. Dessa arbetare känner sig efter de sociala reformer som kommit till stånd inte som proletärer; de är i stort sett belåtna med det nuvarande läget. "Då exoteringeringen upphört och lönelikor och arbetsförhållanden är da och det finns full sysselstning är folk i många industrier rädda för att gå över till fentlig äganderätt." "Det är rkligen inte lönt att komma ed de gamla slagorden om oflystnad, fruktan, tärande igdom och hänsynslös utning..." Att det finns en del

koner med höga inkomster kapital irriterar inte arbe-
da de själva har det bra.
tvärtom så att många
känner sig mera till-
av konservativa syn-
de vill ha lägre in-
t, egna hem, begräns-
issa socialutgifter, så-
fria medicinen. Och
las om nya förmåner
fria bussresor osv.)
gan i vad mån män-
älva vill bestämma
skall använda sina

Dessa reflexioner leder inte Chapman till slutsatsen att arbetarpartiet förlorat sitt existensberättigande. Inte heller kastar han, såsom Cole, fram några radikala paroller för framtidens politik. Hans lösning av dilemmat är snarast det gamla trygga kravet på självprövning och utredningar. Partiet bör undersöka skilda problem, industriell demokrati, kooperation, utformningen av socialpolitiken (med beaktande av att den inte bör skada dem som vill reda sig själva), skötsel av de socialiserade företagen. Partiet måste bryta sig löst från traditionella föreställningar och revidera sin politik.

I den redaktionella kommentaren — vars stil för tanken på redaktionsledamoten Kingsley Martin — understryks Chappmans synpunkter i mera extravaganta formuleringar. Partiets ledare, sägs det, "är benägna att gå på gång mala fram samma gamla politiska melodi på det

gamla partipositivet. Deras tal, som förut liknade trumpetstötter, låter nu som en gammal grammofonskiva." Motsättringen mellan majoriteten och bevaniterna tyder inte på någon förnyelse. "I den inre politiken är Bevan lika steril som sina motståndare, och socialt och politiskt står bevaniterna inte vänster om mr Attlee och mr Morrison." Till arbetarklassen lönar det sig inte längre att vädja med speciella intressekrav. "Genom sin framgång har partiet förlorat sin förankring hos arbetarklassen, ty i England är proletariatet avskaffat och inlemmat i medelklassen. Vi är i dag alla borgare, från monarken och nedåt, och det finns intet skäl varför arbetare skulle, och aristokrater inte skulle, rösta med arbetarpartiet." Som bidrag till det nya program som behövs föreslår tidskriften emellertid endast reform av uppfostringssystemet utan närmare angivande av vad som åsytas.

De refererade engelska inlägg, liksom många andra från de senaste åren, är ostridiga vittnesbörd om den osäkerhet som råder inom arbetarpartiets intellektuella elit. Man är visserligen ense om att ministären Attlee genom sina reformer i hög grad förbättrat arbetarnas läge och genomfört en betydande ekonomisk-social utjämning. Men i övrigt är intrycket av oro och desillusion förhärskande. Socialiseringarna har inte medfört den entusiasm som anhängarna väntat sig. Arbetarna är inte aktivare eller nöjdare då de verkar i statliga företag; de har ingen känsla av att företagen blivit deras egna därför att de leds av byråkrater och nationella råd i stället för enskilda företagare. Viljan att gå vidare på socialiseringarnas eller över huvud de mera genomgripande reformernas väg är inte stark bland arbetarna; det är typiskt att Bevan, som trots de citerade uttalandena i *The Political Quarterly* utan tvivel är något mera radikal än partiledningen, får ringa stöd hos fackföreningarna och främst vinner anhängare inom andra partiföreningar. Hos de intellektuella framträder, som så ofta tidigare i arbetarrörelsens historia, en viss irritation över att arbetarna inte är mera missnöjda, mera radikala. Vad man skall hitta på för att stimulera rörelsen, vilka reformförslag som kan tänkas återställa kampglädjen och maktivern — det vet man inte.

Med all sannolikhet är läget ungefär detsamma i Sverige. Här finns emellertid inte den öppna och livliga debatt som i England ger insyn i stämningar och motsättningar. Partiledningens vacklande och opportunistiska politik understöds utan knorr och till synes utan reflexion av publicister och agitatorer av lägre grad. Troheten mot de styrande är absolut även inom de intellektuella grupperna, och önskan att vinna befordran genom lojalitet tycks ha paralyserat behovet av fritt och självständigt tänkande; kanske har utvecklingen redan hunnit så långt att personer med starkare behov i den riktningen försvunnit ur parti-byråkratin. Trots dagspolitikkens inriktning på det närliggande, på frågornas lösning från fall till fall, utan belastning av grundsatsar eller perspektiv, kvarstår för högtidligare tillfällen ett slags socialistisk mystik, vars tomhet av de välsinnade lika litet observeras eller påpekas som det obehäftliga i kejsarens nya kläder.